No. 1911

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

185[illegible]

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 5,00; voor de buitensteden *f* 6,00; franko door het geheele Rijk.
Brieven, Gelden, enz. FRANKO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

ZATURDAG, 6 AUGUSTUS.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen *f* 1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 5 Augustus.

Wij zeiden gisteren dat de teerling geworpen is; de heer van Hall volhardt in zijn verdrukkings-systeem. Als men ons veroorlooft de liefelijke voordragt van den heer van Hall bij een roofziek ondier te vergelijken, dan zouden wij kunnen zeggen, dat de heer van Hall zijn beer onder eene schapenvacht heeft willen voorstellen. Het is zijne schuld niet zoo muil en klaauwen uit het schapenkleed steken, en den toeschouwer waarschuwen voor een verraderlijken aanval.

De eenige wezenlijke verbetering is daarin te vinden, dat men art. 2 heeft laten vervallen. Wij zouden ook wel eens hebben willen zien, hoe men den daar gevorderden eed zou hebben kunnen handhaven. Daarin was een vervaarlijk wapen, niet alleen tegen de Katholieken, maar evenzeer tegen de Protestanten. Art. 2, gelijk wij meermalen hebben aangemerkt, was alleen voldoende, om alle godsdienst-oefening onmogelijk te maken, en Protestanten en Katholieken gezamenlijk, van tegenwoordige en toekomstige ministers, ook onder veranderde en omgekeerde omstandigheden, afhankelijk te maken. De eed was, daarenboven, onzedelijk en reeds daardoor moest het wetsontwerp van verdrukking verfoeilijk en doemwaardig zijn. De regering heeft het artikel dan ook los gelaten, omdat het onhoudbaar was. Zoo daarin eene verdienste is, wij willen haar erkennen. Maar het zou oneindig meer voor het ministerie getuigen, indien het zich van de proef had onthouden, om door onzedelijke eeden kracht te geven aan den staat. Wij mogen en willen natuurlijk hier aan geen kwade trouw denken. Maar wij vragen het, welk vertrouwen kan men schenken aan staatslieden, die, wanneer zij zich gezamenlijk, nog wel in den ministerraad, neerzetten tot het ontwerpen van eene wet, in hunne verblindheid of in hunne onbedachtzaamheid, eeden uitschrijven, die elk fatsoenlijk man van elke partij onzedelijk noemt? Daaruit alleen kan men afleiden, met welk een geest van partijzucht de verdrukkingswet ontworpen is, en met welk een wantrouwen elke der daarin voorkomende bepalingen moet worden behandeld.

De regering verklaart in hare memorie van beantwoording, dat zij het zoo kwaad niet heeft gemeend. Wij kunnen de meening en de bedoeling der regering niet opmaken, dan uit hetgeen zij levert. En als nu haar werk overeenkomt met de zending, welke zij nastreeft, om de Katholieke Kerk aan banden te leggen, dan meenen wij ons geregtigd, daarin hare meening te zien. Zoo zij nu evenwel niet in staat is, om onder algemeene bewoordingen alleen de Katholieken te boeijen, maar tevens ook, schoon onwillekeurig, de Protestanten ketent, dan willen wij gaarne erkennen, zoo zij 't verkiest, dat zulks hare bedoeling niet is; want wij zien uit de voorgedragene verbeteringen op de verdrukkingswet, dat de regering het onmogelijke heeft gedaan, om aan het gedrocht den vorm te geven, dien de *Nederlander* verlangt, namelijk, dat het slechts zijn zou een »Aprilprotest in wettelijken vorm"; dat wil in goed en rond Hollandsch zeggen, eene verdrukkingswet, alleen en uitsluitend tegen de Katholieken gerigt. Indien nu gelukkig dat protest meer bevat, dan eene verdrukking der Katholieken; indien ook artt. 1, 5 en 7 en andere van het nieuwe ontwerp, weldra welligt, toepasselijk zullen zijn tegen de anti-revolutionnaire Protestanten, of, zoo de heer Groen het bewind meester wordt, tegen de liberale Protestanten, dan heeft men geen regt om de regering dat te verwijten. Zij heeft gedaan wat zij kon. De verdrukkingswet, die men alleen tegen de Katholieken heeft willen rigten, zonder de Protestanten in het minst aan te raken — zoo zij later ook tegen de Protestanten zal werken, zal dit geschieden buiten de bedoeling der regering, die het zoo niet gemeend had.

Zullen wij nu ten gelieve van de anti-revolutionnairen, het betoog gaan leveren, dat de verdrukkingswet blijft wat zij is, eene wet van willekeur, waardoor de oefening van alle godsdienst afhankelijk wordt gemaakt van tegenwoordige en toekomstige ministers? Het zou verloren werk zijn. Ieder die lezen kan is in de gelegenheid, om zich te overtuigen, dat art. 1, dat men thans in drie paragrafen gesplist heeft, een weinig meer bepaald is geworden; maar toch niet genoegzaam, om de willekeur te voorkomen, waartoe de eerste redaktie de deur opende. Alles wat volgens de eerste redaktie mogelijk was, blijft het ook volgens de tweede. Zoo er verbetering in het artikel is, zij kan alleen daarin te zoeken zijn, dat het in een betamelijker vorm is gegoten. Maar de verbeterde betamelijkheid van den vorm verbetert den inhoud niet.

Art. 6 is nu art. 5 geworden. Hier is eenige verbetering, omdat de nieuwe redaktie de werking van dat artikel meer *beperkt*. Maar daar buiten blijft de inhoud even veroordeelingswaardig, en opent de deur tot de schroomelijkste en verfoeijelijkste willekeur, zoo als weldra blijken zal, als men maar eenmaal het artikel zal hebben tot wet gemaakt. De heer van Hall zal beginnen met die tegen de Katholieken in te roepen. Hij moge het voor God en voor Koning en Vaderland verantwoorden! De gevolgen zullen niet uitblijven. Hij moge zich verbeelden, dat hij als een ander Neptunus, met een hoogmoedig »*quos ego*" de opgezette baren tot bedaren kan brengen. Wat kan al niet opkomen in de vermetele hersens van een staatkundig hoofd, dat zich op zijn verheven standpunt houdt in de wijsbegeerte van het regt? Maar als men op het verheven standpunt van de wijsbegeerte van het regt, zoowel koninklijke grondwettige hoogheden, als kerkgenootschappelijke, grondwettig vastgestelde regten miskent; als men alzoo den troon verzwakt, en dien verzwakten troon plaatst te midden der godsdienstige hartstogten, die de gevaarlijkste van alle hartstogten zijn, dan moet het hoofd wel dwaas zijn, dat de belangen van Dynastie en Vaderland zoo roekeloos werpt in den maalstroom van politieke en godsdienstige veten.

Art. 8 is thans 7 geworden en heeft ook eenige verbetering ondergaan. De beperking van 't kerken-bouwen is thans binnen 200 ellen afstands van eene andere kerk genomen. 't Is er minder slecht om, maar desniettemin verre van goed te zijn. 't Is een hatelijk artikel, uitgedacht onder voorwendsel van voor de openbare rust te zorgen, maar met der daad alleen geschikt, om aan elke tijdelijk heerschende meerderheid de gelegenheid te geven, om aan de minderheid, het bouwen van kerken te bemoeijelijken. Gedenken de anti-revolutionnairen de vervolgingen der afgescheidenen niet meer? Hoe het ook zij, het artikel is en blijft willekeurig en geeft een wapen aan de partijzucht, om de regten van andersdenkenden te krenken. Verdraagzaamheid zal daaruit niet geboren worden; maar veeleer juist het tegendeel.

Wat de overige artikelen betreft, zij zijn gehandhaafd, met al wat zij verontrustends of belagchelijks hebben. Wij behoeven daarop niet terug te komen.

De slotsom is aldus, dat de verdrukkingswet verfoeilijk en doemwaardig blijft, dat zij inbreuk maakt op al wat den vorst en den ingezetenen dierbaar en heilig is; omdat de wet beide verkort, in hetgeen zij hun grondwettig regt noemen. Zulk eene voordragt kan of mag geen wet worden, zonder alles op het spel te zetten, en de toekomst aan de onzekere kansen van volksverdeeldheid prijs te geven ter zake van godsdienstige meeningen, met de daaruit onvermijdelijk voortvloeijende hartstogtelijke volkspartijen.

De *Echo Universel* schrijft dd. 4 Augustus:

»Indien nog eenig bewijs ontbrak om aan de gansche wereld te toonen, hoe tegenstrijdig de wet tegen de godsdienstige vrijheid, aan de wel begrepene belangen van het land is, dan zouden het ministerie en de centrale-kommissie der Kamer, dat bewijs geleverd hebben. Het ministerie en de kommissie worden door zulk een aandrang en haastigheid voortgedreven, dat het aan de drukpers onmogelijk zal zijn, om met de noodige zorg, bedaardheid en naauwkeurigheid eene wet te onderzoeken en te bediskuticeren, waarvan het nutteloos is het gewigt en de gevolgen te doen uitkomen.

»Onze lezers hebben gisteren de verandering kunnen lezen welke die wet ondergaan heeft; heden zal zekerlijk hunne verbazing groot zijn, als zij zullen vernemen, dat de kommissie van rapporteurs gemeend heeft, zich te moeten verklaren tegen een nieuw onderzoek in de sektiën.

»Kostelijk, mijneheeren! Haast u, want anders zal de drukpers komen en bewijzen, dat het voorstel, derwijze veranderd, dat het het beginsel ongeschonden laat, óf eene mystifikatie, óf een zwaard van Damokles is, waarvan het kabinet zich zal kunnen bedienen, naar gelang het zich verwaardigen zal, de wet te verklaren met dezelfde helderheid, als het heden art. VI der Grondwet verklaart. Haast u, want anders zou de natie gewaarworden, dat de wet niet meer noodig is, dan om aan het kabinet eene zekere houding te geven.

»Maar haast gij u zóó, dan zal de natie niet in zijne gansche naaktheid het voorwerp kunnen onderscheiden, dat eenige oogenblikken voor hare oogen flikkert, om dadelijk weder te verdwijnen. Later, als zij met meer bedaardheid dat naamloos ding zal kunnen onderzoeken, dat men nog meer misvormd heeft, dan zal zij het oog afwenden van het monsterachtig voortbrengsel, geboren in een oogenblik van wraakzuchtige bedwelming en verdwenen, in een oogenblik van krachteloosheid."

Opmerkenswaardig is de volgende korrespondentie, den 23 der vorige maand uit Rome aan de *Deutsche Volkshalle* gezonden. Zij bevestigt ten volle het vroeger door anderen veronderstelde, wat ook door den korrespondent te Rome van de *Univers* vermoed wordt, dat de heer Lightenvelt onverrigter zake huiswaarts zal keeren. Het schrijven aan de *Volkshalle* luidt aldus:

»Wij hebben alles beproefd, om met het hof van Rome een bevredigend en eervol vergelijk te treffen; onze pogingen zijn echter zonder gevolg gebleven; wij hebben de hand der verzoening aangeboden, Rome heeft ze afgewezen."

»Zoo sprak de Piemonteesche regering, toen de achtingswaardigste staatsmannen en diplomaten haar noopten aan eene gesteldheid van zaken een einde te maken, die op den duur voor Kerk en Staat de nadeeligste gevolgen moest hebben. Onder den markies d'Azeglio, zoowel als later onder Cavour, waren er Piemonteesche afgezanten naar Rome gezonden geworden, niet echter, om eerlijk en zonder achterhouding met den H. Stoel te onderhandelen, maar eenig en alleen, om de openbare meening te misleiden. De gezanten handelden, 't is waar, ingevolge hunner instruktiën, maar juist dat was het verkeerde der zaak. In kerkelijke aangelegenheden kan Rome instrukties slechts in een zekeren graad erkennen; eenig en alleen worden dogma en kerkelijke gebruiken tot leiddraad genomen. Een diplomaat, die met den H. Stoel uitsluitend op grond zijner instruktiën, zonder de onomstootelijke regten der Kerk en hare verhevene zending te erkennen, onderhandelen wil, zal immer slechte zaken doen. Het ligt in den aard der zaak: de H. Stoel is niet eene regering, gelijk andere regeringen. Ik breng dit in herinnering, met terugblik op een ander geval, waren de zoogenaamde »diplomatische onderhandelingen" om de hiervoor aangegevene redenen, schipbreuk leden. De Nederlandsche afgezant, de heer van Lightenvelt, herinnert blijkbaar aan de Piemonteesche afgezanten. Wij gelooven, hem volstrekt niet onregt te doen, door diensvolgens te beweeren, dat hij slechts *pro forma* en om zekere redenen naar Rome gezonden is geworden. Zulks blijkt overigens, onder anderen, uit den uiterst korten tijd van zijn verblijf aldaar, verder uit zijn gansche gedrag. Gij kent de gebruiken van het hof van Rome en der kanselarijen, alsmede den gekompliceerden gang der werkzaamheden, een noodzakelijk gevolg der groote voorzigtigheid en schranderheid, waarmede de H. Stoel gewoon is alles te overwegen en te beraadslagen. Gij kunt mitsdien gereedelijk vermoeden, dat in zoo weinige dagen, geene belangrijke zaken kunnen worden afgedaan. Ik voor mij ben overtuigd, dat zulks ook aan de Hollandsche regering niet onbekend kan zijn. In dien korten tijd heeft de heer van Lightenvelt talrijke diners bijgewoond, alsmede twee malen een bezoek bij den H. Vader afgelegd en eenmaal [illegible] met den Kardinaal-Staatssekretaris onderhouden [illegible] en [illegible] men naauwelijks als de voorloopige stappen [illegible]

derhandeling beschouwen. De Piemonteesche afgezanten deden door hun langer verblijf meerdere begeerte kennen, om tot onderhandelen te geraken. Kortom, de Hollandsche minister heeft tot hiertoe niets verkregen, (of hij eindelijk nog eens beproeven zal weten wij niet, en kunnen het bezwaarlijk gelooven) namelijk, niets willen verkrijgen. Intusschen zal nu het Nederlandsche ministerie, bijzonder de heer van Hall, toch zeggen kunnen: »wij hebben beproefd tot eene verzoening te komen, maar ze heeft op de hardnekkigheid van den Paus schipbreuk geleden." Wat de heer van Hall bedoeld heeft, zal hij echter niet bereiken; het zal hem zelfs niet gelukken, zijne daden met den sluijer der verdraagzaamheid en toegevendheid te bedekken. Rome is niet hardnekkig, maar *standvastig* en *sterk* als de rots, waarop de H. Stoel rust, en van Hall is minder dan de *Portæ inferi*."

De *Echo universel* geeft eenige belangrijke opmerkingen over het voorloopig verslag, waaruit wij het volgende afschrijven:

»Wij mogen de zonderlinge houding door de meerderheid aangenomen niet uit het het oog verliezen. Eene aanzienlijke minderheid heeft onafhankelijk van iedere andere beschouwing het thema ontwikkeld van de ongrondwettigheid der voorgestelde wet. Zij heeft zich vastgehouden aan de natuurlijke uitlegging van de artikelen, welke de Grondwet aan de kerkgenootschappen wijdt, aan de geschiedenis der hervormingen van 1848, welke zoo duidelijk aantoont, dat er bij den wetgever geen praeventief denkbeeld aanwezig was, aan het beginsel van scheiding tusschen Kerk en Staat, 't welk sedert 1848 door regering en vertegenwoordiging is gevolgd en waaruit voor de kerkgenootschappen de volkomen vrijheid voortvloeit, om zich te organiseeren, eene vrijheid waaraan, in dien tijd van kalmte en grondig onderzoek, door niemand iets is in den weg gelegd.

»Wat doet nu de meerderheid tegen over deze volmaakt zuiveren gedragslijn der minderheid? Tracht zij het wetsontwerp te zuiveren van den blaam van ongrondwettigheid? Dat zij verre. Zij laat de wet van den minister liggen en geeft zich over aan eene theoretische diskussie, ten einde een bewijs te kunnen leveren, dat de Grondwet zich niet verzet tegen het nemen van preventive maatregelen ten aanzien der kerkgenootschappen.

»Doch let thans op de zonderlinge houding der meerderheid. Zij heeft eene preventieve wet voor zich. Zij neemt aan dat de Grondwet haar wil, en toch durft zij haar niet verdedigen. Zij is verpligt te getuigen, dat de wet die het over haar, gehuldigd systeem verwezenlijkt, enkel nog maar een ontwerp is in al de kracht van het woord; dat wil zeggen, een afgetrokken theorie, die nog altijd wacht op een redacteur om haar tot wet te formuleren.

»De onmogelijkheid waarin zich de meerderheid bevind, om het voorwerp harer geheime wenschen te verwezentlijken, loopt nog meer in het oog bij het onderzoek der artikelen van het ontwerp; voornamelijk bij artikel I. Men herinnert dat het eerste gedeelte van dit artikel aan de kerkgenootschappen de volkomen vrijheid laat, om zich te organiseren en dat het tweede gedeelte, met een pennestreek deze vrijheid terug neemt, de organisatie afhankelijk makende van het *bon plaisir* der regering. Dit artikel heeft dan ook tegenkanting uitgelokt, men heeft het „vooral zeer duister gevonden. Wie moet aan den Koning de onmiddellijke en geheele mededeeling doen van de organisatie der kerkgenootschappen? wat verstaat men door geheele mededeeling der organisatie? Moet zij zich bepalen tot alles wat de uitoefening der eeredienst betreft, of wordt er te gelijker tijd onder verstaan de godsdienst zelve, dat is de dogma's? wat beteekent daarenboven, de reserve in hetzelfde artikel, dat de kerkgenootschappen verpligt zijn, de koninklijke sanktie te vragen voor ordonnantien, die niet ten uitvoer kunnen gelegd worden, zonder het gezag van den staat?

»Ziedaar eenige der vragen, uitgelokt door artikel 1 en die geleid hebben tot opmerkingen en toepassingen, ongunstig voor het ontwerp. De voorstanders van het preventief sijsteem waren echter al te wel gezind, om niet te beproeven, een weinig orde te brengen in de verwarring van denkbeelden, die in dit eerste artikel zoo bij uitnemendheid heerscht. Naar het rapport der centrale kommissie te oordeelen, zou die eer te beurt vallen aan hem, die zich haastte de leemten van het ontwerp op dat punt aan te vullen. In een der sektien heeft een geacht voorstander van het preventief sijsteem een papier voor den dag gehaald, waarop hij het resumé zijner theorie had geschreven, in den vorm eener nieuwe redaktie van het eerste artikel.

»Eenige leden der sektie, waarin deze redaktie werd uitgekraamd, vonden, dat inderdaad, alle duisternis, waarin het eerste artikel gehuld was, er door verdreven werd. Maar ander vertegenwoordigers, hoewel zij erkennen moesten, dat dit nieuwe meesterstuk uitmuntte door helderheid, verklaarden ruiterlijk, dat zij nooit hunne goedkeuring zouden geven aan de denkbeelden met zooveel helderheid ontwikkeld door hun kollega, omdat zijn amendement de vrijheid en onafhankelijkheid der kerkgenootschappen in eens den bodem zou inslaan.

»Men ziet waarop de theorien der meerderheid uitloopen, zoodra zij zich op praktisch terrein begeeft. En dit eene voorbeeld is genoeg, om te bewijzen, dat wij hare houding niet zonder grond zonderling hebben genoemd."

»*De Tijd* van heden meent te weten, zoo schrijft *de Grondwet*, dat men het plan heeft, om reeds in de eerstvolgende bijeenkomst van de Tweede Kamer het ontwerp van wet, regelende het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen, aan de orde te stellen.

»Met *de Tijd* vragen wij:

»Zal er dan geen nieuw onderzoek in de sectiën plaats hebben? zal ook daarvan geen nieuw verslag moeten worden opgemaakt? Of zal dat verslag eerst worden medegedeeld aan de leden der Tweede Kamer op den morgen van den dag, waarop de beraadslagingen zullen worden geopend?

»En zal dat verslag eerst aan de publieke opinie mogen bekend worden, als de Tweede Kamer eene beslissing zal genomen hebben?"

»Wij *kunnen*, wij *mogen* niet gelooven, dat eene wet van zoo overwegend belang door de Tweede Kamer met overhaasting en zonder ten tweeden male in de afdeelingen onderzocht te zijn geworden, in openbare discussie zal worden gebragt.

»Evenmin is het aannemelijk, dat de Tweede Kamer het voorbeeld zal volgen van de Regering, door de natie buiten staat te stellen, *tijdig* hare meening aan hare vertegenwoordiging kenbaar te maken."

De *Grondwet* vermeent tot zijn innig leedwezen, maar uit eene goede bron, wat ook ons uit eene goede bron is verzekerd, dat er van zekere zijde ernstig aan gedacht wordt, om eene nieuwe beweging te organizeeren, ten einde van den Koning te verzoeken algeheele ter zijde stelling van de Grondwet, waardoor men zich te veel »verbonden" acht. Reeds moeten er, met het oog hierop, petitiën in omloop zijn, althans in de provincie Utrecht. »In sommige adressen aan den Koning moet ook gevraagd worden *herstelling van het wetsontwerp*, gelijk het oorspronkelijk uit de pen van van Hall gevloeid is. 't Is overigens een *feit*, dat de Minister Lightenvelt verzekerd heeft, dat, »buiten zijn invloed, het wetsontwerp nog veel dieper *in sacra* zou gegrepen hebben, dan thans het geval is."

»In de Provincie Utrecht hebben ook de konstitutioneelen een adres in omloop gebragt, ten einde op de eerbiediging der Grondwet, door intrekking of afstemming van het beruchte ontwerp aan te dringen."

Wij ontleenen aan de *Arnhemsche Courant* het volgende ingezonden stuk:

»De *Rotterdamsche Courant* van den 18den dezer gaf ons te lezen, dat in Rotterdam den 17den, dus den vorigen zondag, *in den Oppert*, ter kerke der zoogenoemde bisschoppelijke klerezij, tot bisschop van Deventer is gewijd de weleerw. heer Hermanus Heijkamp, pastoor al laar; welke wijding heeft plaats gehad, door den aartsbisschop der klerezij den Hoog Eew. Heer van Santen te Utrecht, geadsisteerd door den Hoog Eerw. Heer van Buhl, bisschop van Haarlem te Amsterdam, in tegenwoordigheid van andere geestelijken dier gezindte. Het is, ten gevolge dier plaats gehad hebbende kerkelijke plegtigheid, niet ongepast daarbij aan te merken, dat hetzelfde ceremonieel en dezelfde formulieren bij die gelegenheid hebben plaats gegrepen, als ze gebruikelijk zijn bij de wijding van R. K. bisschoppen, dewijl bij de zoogenoemde Jansenisten geen het minste onderscheid te dien opzigte bestaat.

»Het dagblad-lezend publiek heeft zich kunnen overtuigen, hoeveel geschrijf naar en van Rome heeft stand gegrepen met betrekking tot den *eed*, door de nieuw benoemde R. K. Aartsbisschop en Bisschoppen afgelegd, overeenkomstig het R. K. pontifikaal van Clemens VIII en Urbanus VIII, welk eed-formulier echter door Z. H. is gewijzigd geworden voor genoemde nieuw aangestelde R. K. prelaten, maar welke eedsaflegging tot hatelijke gevolgtrekkingen bij eenige pamphletschrijvers heeft geleid. En welke gevolgtrekkingen zou de eeds-aflegging van den gewijden Bisschop van Deventer nu evenzeer moeten opleveren, als men in aanmerking neemt, dat zijn Hoogeerw. de heer Heijkamp, *denzelfden eed heeft moeten afleggen*, waarover zoo breedvoerig is onderhandeld met Rome. Of de Aartsbisschop der klerezy, het tijdelijk hoofd dier gezindte, dien eed naar gelang der tijdsomstandigheden heeft gewijzigd, is ons onbekend, zoo niet, dan is *dezelfde* zinsnede, doelende op het tegenwerken van ketters, scheurmakers en vijanden der R. K. onveranderd, door den nieuw gewijden Bisschop van Deventer vóór zijne wijding (consecratie) in het latijn uitgesproken.

»Deze, in de gegeven omstandigheden, opvallende bijzonderheid, uwen lezers mede te deelen, achten wij niet ondoelmatig, omdat wij niet veronderstellen, dat het gouvernement daarop opmerkzaam is geweest, of er bedenkingen tegen heeft ingebragt, of den Utrechtschen prelaat der klerezij zal hebben afgevraagd ophelderingen betrekkelijk dien afgelegden eed.

»Met de plaatsing van dit artikel zullen UEd. verpligten, die de eer heeft enz.

»A., 23 Julij 1853. »B."

Men leest in de *Civilta Cattolica*:

»De ijver en toewijding der geestelijken en Katholieken in Nederland blinkt uit op allerlei wijzen en bij alle gelegenheden. Het volgende feit is een nieuw bewijs er van:

»Ten gevolge der herstelling van de geestelijke hierarchie in Nederland, is Haarlem eene bisschoppelijke stad geworden. In die stad bevindt zich een kapittel, waarvan de leden eveneens door kunde en vroomheid zich onderscheiden. Al die kapittelheeren hebben een bewonderenswaardig voorbeeld van onbaatzuchtigheid gegeven. Zij hebben zich tot hunnen Bisschop vervoegd, hun korporatie als ontbonden verklaard en zich ter zijner beschikking gesteld."

Uit Zwolle is het volgende adres aan de Tweede Kamer der Staten Generaal verzonden:

»De ondergeteekenden, allen *Protestantsche ingezetenen* van Zwolle;

»ofschoon voor zich zelven weinig waarde hechtende aan het indienen van soortgelijke adressen als deze, met opzigt tot de berekening van de publieke opinie,

»achten zij zich niettemin verpligt in deze oogenblikken, die maatstaf als geldig schijnt te zijn aangenomen, aan U, Mijne Heeren, ook van hunne meening te doen blijken omtrent het in behandeling zijnde ONTWERP VAN WET *tot regeling van het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen*.

»Met onthouding van alle uitvoerig betoog, zoo juist en zoo menigvuldig in publieke geschriften geleverd, en bovendien genoegzaam toevertrouwd aan hunne wettige vertegenwoordigers in uw midden, veroorloven zij zich alleen aan U, Mijne Heeren, hunnen wensch kenbaar te maken, dat dit ontwerp niet tot wet moge worden verheven; — omdat zij het achten:

»*onteerend voor het Protestantisme*, voor zoo ver het ontwerp alleen tegen andere gezindten gerigt schijnt, als of het eene beschermende wet behoefde, en niet krachts genoeg bezat in de waarheid en openbaarheid van zijne leer:

»*gevaarlijk voor het Protestantisme*, en voor elke andere godsdienstige gezindte, — voor zoover het ontwerp welligt in strijd met de bedoeling, aan toekomstige uitvoerders der wet de magt zou geven, om de vrije organisatie en beweging ook van de Protestantsche Kerkgenootschappen, te belemmeren, om zich van Staatswege te mengen in hare kerkelijke aangelegenheden;

»*ongrondwettig*, tegen welk kerkgenootschap het ook gerigt zij, of worde, als in strijd met de vrijheden, bij het 6e Hoofdstuk der Grondwet gewaarborgd; terwijl de Staat voldoenden waarborg vindt in art. 169 der Grondwet, door den Koning bezworen, dat *Hij zal waken dat alle Kerkgenootschappen zich houden binnen de palen van gehoorzaamheid aan de Wetten van den Staat*.

»*noodlottig voor de rust en eendragt* in Nederland: als zullende het bloot bestaan der wet, veel meer de eventueele toepassing harer beperkende of straffende bepalingen, in strijd met den wensch der kerkelijke gemeenten, die zulks zoude treffen: geene andere uitwerking hebben dan verbittering tegen de Regering en de wetgevende magt, — en nieuw voedsel voor de kunstmatig verwekte onverdraagzaamheid tusschen de belijders van verschillende godsdiensten; waarvan de gevolgen, zoowel voor de algemeene inwendige rust en orde, als voor de onderlinge zamenleving in de burgerlijke gemeenten, en voor alle betrekkingen van handel en nijverheid onberekenbaar zijn;

»Op U, Mijne Heeren, vertrouwen de ondergeteekenden, om te voorkomen de groote en welligt onherstelbare onheilen, die zij uit de aanneming van voormeld ontwerp te gemoet zien."

De *Noord-Nederlander* meldt:

»Ten gevolge der waarschuwing tegen het teekenen en opzenden van adressen aan de Tweede Kamer, der voorgedragene wet op de kerkgenootschappen, geplaatst in de *Provinciale Groninger Courant* van den 28 Julij ll. door H. Nienhuis, is men in de gemeente Ulrum meer en meer tot de overtuiging gekomen, dat zoodanige adressen nuttig kunnen zijn. Het gezegde van den Schrijver: »zij mogen toezien!" heeft weerklank gevonden, zoodat een, door vele notabele ingezetenen geteekend verzoekschrift, reeds gisteren aan de Tweede Kamer is opgezonden.

»Oordeelt de Schrijver — zoo redeneert men toch — het petitioneren daaromtrent doelloos, waarom er dan tegen gewaarschuwd op eene wijze, die »elk eerlijk Nederlander verneert." Keurt hij het af op grond dat vele onderteekenaars niet zullen weten, wat zij teekenen, en alzoo te veel vertrouwen stellen in 't geen »volksmenners en intriganten" hun voorleggen; — waarom heeft

de Schrijver dan niet een dergelijk stuk in een der nommers van bovengenoemd blad doen plaatsen, toen in de maand April ll. sommigen zijner ambtgenooten, benevens zoovele predikanten, adressen tegen de Bisschoppen ter teekening aan bedeelden in gestichten, vrouwen en kinderen, lieten aanbieden. Waarom niet tot hen gerigt het woord van Apelles »»schoenmaker, houd u bij uwe leest."" Of oordeelde de Schrijver dat zulks misschien geschikt was, om de afgetredene ministers, aan welke het vaderland zoo groote verpligting heeft, bij den Koning en de natie hun vertrouwen te doen verliezen, en daardoor het tegenwoordig ministerie op het kussen te helpen?

»Heeft Z. M. het eerbiedig adres van den Aartsbisschop en de overige Bisschoppen in Nederland tegen het bovengenoemde wets-ontwerp »met welwillendheid ontvangen," — blijkens schrijven in sommige dagbladen — adressanten vertrouwen, dat ook hunne gemoedelijke bezwaren deswege een ernstig punt van overweging bij de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal mogen uitmaken."

Bij de gisteren door ons medegedeelde memorie van beantwoording is eene nota van den Pausselijken Internuntius gevoegd, die luidt als volgt:

»'s Gravenhage, 30 Julij 1853.

»De ondergeteekende, apostolische internuntius, heeft de eer aan Z. Exc. den Minister van Buitenlandsche Zaken van Z. M. den Koning der Nederlanden mede te deelen, dat, terwijl hij den gedrukten tekst der officiële nota las, welke Z. Exc. oirbaar vond, onder dagteekening van den 27 Junij ll. aan den graaf van Liedekerke, gevolmagtigd Minister van Z. M. bij den Heiligen Vader te zenden, om dien aan Z. Emin. Mgr. sekretaris van staat van Z. H. te overhandigen, hij ontwaarde dat Z. Exc. de heer Minister de opmerking gemaakt heeft: »dat in de gewijzigde formulieren van den kanonieken eed der bisschoppen van de Nederlanden, overgegeven door den ondergeteekende bij zijnen brief van den 29 Mei jl., zich geene zinsnede bevindt in den geest van die, welke men aantreft in het eedsformulier, door den H. Stoel voor de Iersche bisschoppen goedgekeurd.

»De ondergeteekende koestert de volle overtuiging, dat hij nauwkeurig beantwoordt aan de verzoenende bedoelingen en gezindheid van den Heiligen Vader, als hij zich beijvert aan Z. Exc. den heer Minister van Buitenlandsche Zaken een nieuw afschrift te geven van de gewijzigde formulieren van den kanonieken eed van de bisschoppen der Nederlanden, waarbij de regering van Z. M. de geruststellende zinsnede zal gevoegd vinden, waarvan het gemis tot de opmerking heeft aanleiding gegeven, die vervat is in de ministerieele nota van den 27 Junij jl.

»Dienvolgens zal het formulier van den eed, in de toekomst af te leggen, door den aartsbisschop en de de bisschoppen van het Koningrijk der Nederlanden, vóór dat zij als bisschop gewijd worden, alsook ter gelegenheid van hunne investituur of installatie in de aartsbisschoppelijke of bisschoppelijke zetels, die zijn, waarvan het afschrift bij dezen brief gevoegd is.

»De ondergeteekende, — ten einde eene bedenking te verhoeden, welke geopperd kon worden, en terzelfder tijd met de bedoeling, om geheel en al het doel van dezen brief te vervullen, — aarzelt geen oogenblik, op de stelligste wijze, aan Z. Exc. den Minister voor de Buitenlandsche Zaken te verklaren, dat de prelaten, de tegenwoordige titularissen voor de aartsbisschoppelijke en bisschoppelijke zetels in het Koningrijk der Nederlanden, — ofschoon zij reeds vroeger den kanonieken eed, volgens het algemeen aangenomen eedsformulier hebben afgelegd, waarvan afschrift gevraagd en aan Z. Exc. door den ondergeteekende is overgelegd, bij schrijven van den 4 Junij jl., het nogtans geheel buiten twijfel is, dat de tegenwoordige Aartsbisschop en Bisschoppen, even als hunne opvolgers, nimmer zullen vergeten hunne handelingen in overeenstemming te doen zijn met de ware strekking van den kanonieken eed, opgesteld volgens de gewijzigde formulieren, en in afschrift bij dezen brief gevoegd, ter vervanging van dat, waarvan copie is overgelegd aan Z. Exc. door den ondergeteekende, den 4 Junij jl., zoo als zij deswege reeds de verzekering bij geschrifte, aan Z. M. den Koning der Nederlanden moeten hebben gegeven.

»De ondergeteekende neemt de gelegenheid waar enz.

BELGRADO.

»*Aan Z. Exc. den Minister voor de Buitenlandsche Zaken van Z. M. den Koning der Nederlanden.*

IV.

»De twee formulieren van de gewijzigde eeden, bij deze nota gevoegd, worden door de Regering in het *latijn* medegedeeld.

»Zij zijn, op de laatste zinsnede na, gelijk aan die, welke wij vroeger aan onze lezers hebben medegedeeld. Aan het slot dezer formulieren is de volgende zinsnede ingelascht:

»»Ik zal al deze zaken zoo in haar geheel als elk afzonderlijk even onschendbaar nakomen, als ik volkomen »overtuigd ben, dat er zich niets in bevindt, dat zou »kunnen strijden met de getrouwheid, verschuldigd aan »mijnen Doorluchtigen Koning van Nederland en aan »Zijne opvolgers op den Troon."

»(Haec omnia, et singula eo inviolabilius observabo, quo certior sum nihil in illis contineri quod fidelitati meae Serenissimo Regi Neerlandiae, ejusque ad thronum successoribus debitae adversari possit.)"

Wij voldoen gaarne aan het verzoek van een onzer vrienden, om het hier onderstaande in ons blad op te nemen:

»Wij nemen aanleiding uit de jongste Haagsche tentoonstelling van Schilder- en andere Kunstwerken, om de aandacht onzer lezers een oogenblik te bepalen bij het ontluikend talent van een nog zeer jong kunstenaar, den heer J. Berton, leerling van de Antwerpsche akademie. Hij heeft tot deze tentoonstelling bijgedragen eene uitgebreide kompozitie op levensgrootte, voorstellende den Apostel der Nederlanden, den H. Willibrordus op zijn sterfbed, de gemeente van Bouchout aan het klooster van Epternach schenkende.

»Wij zijn in de gelegenheid geweest een ander dergelijk stuk van den heer Berton te zien, voorstellende Willibrordus Evangelieprediking, dat tot wedergade voor dit zal verstrekken en daarmede geplaatst worden in de schoone kerk van het bloeijend dorp Bouchout, de geboorteplaats van den beroemden Vlaming J. F. Willems, nabij Antwerpen. Zoo wij wel onderrigt zijn, is het een der uitstekendste Katholieken van Antwerpen, Jhr. Mr. M.-B., welke, uit liefde voor godsdienst en kunst, den jongen schilder in de gelegenheid gesteld heeft deze schilderijen te vervaardigen. Wij verheugen ons daar opregtelijk in, want de heer Berton schijnt iemand te wezen, die inderdaad aanmoediging waardig is, en de waardige pastoor van Bouchout verdient, door zijn herlijken ijver en verstandigen kunstsmaak, in alle opzigten dit nieuwe sieraad, dat zijne schoone Gothische kerk wordt aangebragt. Dit alles zij gezegd, onverminderd onze sympathie voor het gevoelen der beste kunsttheoristen, dat in eene kerk eigenlijk muurschilderingen beter te huis zijn, dan olieverwschilderijen, wier glans hare beschouwing steeds moeijelijk maakt, en wier gulden lijsten (veelal in *renaissance* stijl) de harmonie met het omgevende doorgaans verbreken.

»Indien wij eene aanmerking aan den arbeid des jeugdigen Berton mogten ontleenen, zoo zij hierin bestaan, dat hij zich behoort toe te leggen op het bestuderen van den toon der onderscheidene plans in zijne kompozitie, en vooral de deelen van zijn schilderwerk nimmer geizoleerd moet behandelen, maar altijd in betrekking tot het geheel. Daar zijn voortreffelijke grepen in de weergade van de tentoongestelde schilderij, zoo wat gevoel als teekening en kleur betreft; de hoofdpersoon, de Heilige, lijdt echter eenigzins aan eene zekere theatrale bevalligheid. Trouwens men heeft van de grootste meesters gezien, dat de hoofdpersoon niet altoos de figuur is, waar zij het beste in slagen.

»Wij wenschen den heer Berton 's Hemels zegen op zijne schoone loopbaan, en voorspellen hem, bij onafgebroken studie op de natuur, op het menschelijk hart, en op de goede modellen (vooral uit de Umbrische, Duitsche en *oud*-Nederlandsche scholen), en bij de gestadige herinnering, dat de kunst uit God is, en tot God behoort te leiden, — eene gelukkige toekomst."

Wij vernemen heden, dat verzonden zijn aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal adressen, gelijkluidende met dat in ons Nommer 1889 medegedeeld of daarmede overeenstemmende, uit

Sneek (1) met 49 naamteekeningen.

Naar men verzekert, zullen de beraadslagingen over het wets-ontwerp, houdende regeling van het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen, in de Tweede Kamer der Staten-Generaal, tegen het laatste der volgende week, waarschijnlijk tegen Vrijdag 12 dezer, aan de orde worden gesteld.

Men leest in het *Handelsblad*:

»Eenige geachte ingezetenen dezer stad, dezelfde, welke het bekende Adres van 15 April, ter zake van de invoering der bisschoppelijke hierarchie, aan Z. M. den Koning, tijdens diens verblijf alhier, hadden aangeboden, hebben dezer dagen een Adres bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediend, om hunne adhaesie aan de algemeene strekking van het voorgedragen wetsontwerp tot regeling van het toezigt over de onderscheidene kerkgenootschappen te kennen te geven. Dit Adres is buitendien onderteekend door de praesides en scribae van de kerkeraden der Ned. Hervormde, Waalsche, Herst. Evang. Lutersche, Remonstrantsch Gereformeerde en Eng. Herv. gemeenten."

(1) Tweede adres.

Heden wordt de 25ste verjaardag gevierd van Prinses Louisa, gemalin van den Kroonprins van Zweden en Noorwegen, dochter van Prins Frederik der Nederlanden.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 3 Augustus. In het niet officieel gedeelte van den *Moniteur* leest men:

De Londensche dagbladen van 1 Augustus komen allen overeen, dat Zaturdag, ll. of Foreign office een kabinetsraad is gehouden, waarbij alle ministers tegenwoordig waren. De zitting heeft langer geduurd dan gewoonlijk plaats heeft, te weten 4 uren.

— Den 12 dezer zal de zaak van de Correspondenten der vreemde dagbladen op nieuw voor het hof van Rouaan worden behandeld.

ENGELAND.

LONDEN, 3 Augustus. Van regeringswege is in het Lagerhuis eene tweede lezing voorgesteld van de bill tot beter regeling van het beheer der liefdadige gestichten en der fondsen van weldadigheid. Lord John Russel heeft aangevoerd dat die bill het resultaat was van een vijftigjarig onderzoek betreffende deze hoogst gewichtige aangelegenheid; en ontvouwde vervolgens de strekking van het ontwerp, waarbij aan eene staatscommissie de bevoegdheid en de magt wordt verleend toezigt te houden over het beheer en de aanwending der liefdadige gestichten, ten einde »liefdadige misbruiken" te weren, en stichtingen wier oorspronkelijk doel over den loop der tijden onbereikbaar of nutteloos geworden was, eene gewijzigde bestemming en regeling te geven. Zelfs het toezigt en gezag over stichtingen en fondsen, waarvan de makers of schenkers nog in leven waren, is in het ontwerp opgenomen en werd door den Lord verdedigd. Daarentegen stelde hij eene belangrijke wijziging in de bill voor, door haar namelijk op de Roomsch-Katholieke stichtingen niet toepasselijk te verklaren, zijn voornemen te kennen gevende, om in eene volgende zitting eene afzonderlijke wet van gelijke strekking als de aanhangige, maar dan alleen toepasselijk op de Roomsch-Katholieke stichtingen in te dienen.

Al de artikelen van de bill zijn onveranderd aangenomen, doch het Huis heeft zich voorbehouden om nader terug te komen op de voorloopige uitzondering der Roomsch Katholieke stichtingen.

— In het Huis der Gemeenten is door het bewind omtrent den stand der Oostersche quaestie het volgende verklaard:

»De vertegenwoordigers van Frankrijk, Engeland en Pruissen sedert eenige dagen te Weenen vereenigd, hebben met den heer von Buol, Oostenrijksch minister van Buitenlandsche Zaken een ontwerp van schikking opgesteld, 't welk terstond door middel van de telegraaf, de goedkeuring heeft erlangd der respectieve gouvernementen. Den 25 Julij is dit ontwerp verzonden, niet alleen naar Konstantinopel, maar ook naar Petersburg. De toestemming der Porte wordt niet in twijfel getrokken; men hoopt ook die van Rusland te krijgen, en het ligt thans alleen aan deze mogendheid of de Engelsche en Fransche vloten de Dardanellen zullen opzeilen, met andere woorden of er vrede of oorlog zal zijn.

DUITSCHLAND.

KEULEN, 1 Aug. Men schrijft uit Augsburg: Nadat gedurende 15 dagen door de Hoog Eerw. heeren Paters missionarissen in drie en zeventig voordragten de zaligmakende christelijke waarheden verkondigd waren, had gisteren namiddag in den Dom, de plegtige sluiting der Missie plaats, waarbij wel 14,000 personen tegenwoordig moeten zijn geweest.

STADSNIEUWS.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 5 Augustus.

ONDERTROUWD (4 Aug.): H. P. Harmsen met C. J. Damian. - P. C. L. van Staden met J. P. Gerstel.

GETROUWD (4 Aug): J. J. A. Ravelli met G. A. Mannes.

BEVALLEN (2 Aug.): E. P. Eggers, geb. Jager, D. — (3 Aug.): B. Philips, geb. Kupper, doode Z.

OVERLEDEN (1 Aug.): H. F. Brugman, 40 j.

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 4 Aug. Belg. leen. 2½ pc. 55⅞; 1840/1842 4½ pc. 97⅞; 1848, —; Spanje 1—3 pc. 32 7/16; Binnenl. 3 pc. 43; Romeinen 5 pc. —; Oostenrijk Metalliek 5 pc. 83½.

PARIJS, 4 Aug. Fransche 3 pCt. 77.55; 4½ pCt. 102.30; Spanje 3 pCt. Binnenl. 42¼; id. 1 pCt. —; Russen 4½ pCt. —.

LONDEN, 4 Aug. Cons. kont. 97¼ a —; op tijd 97¼ a —; Braz. 101 a 102; 1829/39 — a —; 1852 — a —; Den. 3 pc. 83 a 85; 5 pc. 105 a 107; Ecuad. 4¾ a 5¼; Gren. 21 a 21½; Uitgest. 8¼ a 9; Mexiko Nieuwe 25⅞ a —; Peru 4½ pc. N. 83 a 84; Uitgest. 57 a 58; Rusl. 1822 5 pc. 117½ a 118½; (N.) 4½ pc. 100½ a 101; Portugal 5 pc. — a —; 4 pc. 42¼ a —; 3 pc. — a —; Spanje 1 pc. 22⅝ a —; 3 pc. 46⅞ a

47¼; Coup. cert. 6¼ a —; Passive — a —; Holl. 2½ pc. 64¼ a —; id. 4 pc. 97¼ a 97⅜; Venez. 37 a 39; Uitg. 15 a 16; Wisselkop Amsterdam *f* —.—; Grieken 1824 — a —; 1825 —.

WEENEN, 4 Aug. Met. 5 pc. 94⅝; Bank-Aktien 1398; Wissel op Londen 10.41, Zilver 9½.

BERLIJN, 3 Aug. Schuldbr. 3½ pc. 93; Loten 143¼; Rusl. Stiegl. 4 pc. 98; Pools. 4 pc. 90¼; Loten fl. 500 92¼; Oost. Met. 5 pc. 87¼; Amsterdam zigt 142¼. id. 2/m. 141¾.

HAMBURG, 3 Aug. Rusl. Cert. 103½; Oostenrijk Met. 5 pc. 93; Spanje 1—3 pc. 21⅞; Binnenl 3 pCt. 40¼.

FRANKFORT, 4 Aug. Met. 5 pCt. 85⅝; W. Bank-Aktiën 1525; W. Loten fl. 250, 123; Spanje 1 pCt. 22⅞; id. 3 pCt. 42¾; Wissel op Weenen 109¼.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

		4 AUG. 4½ u. gebl.	5 AUG. 4½ u.		gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à 2½ pCt.		63⅝	63⅜ a	63½	63⅜
Dito Dito	3	76⅝	76½		
Dito Dito	4	95¼	94⅞	95	94⅞
O. I. Leening 1844	4	95⅛	94¾		
Amortis. Syndic.	3½				
Handel-Maatschappij	4½	126¼	126¼		
Aand. Rijn-Spoorweg					
Aand. Holl. S. M.					
Obligatien					
BELGIE, Obligatien 1844					
Cert. bij de Belg. Bank	2½				
Dito bij Rotsch. en Volksv		52⅞			
FRANKRIJK, Obligatien	3				
SPANJE Nieuwe	1	23	22⅞	$22\frac{15}{16}$	
Dito	3	48	47¾		
Dito Binnenl. à 6/m.		43	42¾	42⅞	
Coup. Bewijzen		$6\frac{7}{16}$	$6\frac{7}{16}$		
Amortisable Schuld		5¼			
PORTUGAL te Londen	5				
Dito Dito	3	39	$38\frac{13}{16}$	39	$38\frac{13}{16}$
RUSL. bij *Hope* 1798 en 1816	5	108¾			
Dito Dito 1828 en 1829		107⅞	107⅞		
Cert. bij d°. 1831 en 1833					
Dito	4½	100¼	99⅞	100	
Dito bij *Hope*	4	93¾	93¼		
Dito bij *Stieglitz en C°.*		93	92¼	93	
Dito bij id. 5de Serie	4				
Cert. te Hamburg	5				
Inschrijving in Assignat.	6	75			
Cert. van dito		75½			
POLEN, Certifikaten	4	86⅞	86⅜		
Dito Aand. à fl. 500		161½	160¼		
Dito met Lot. » 300					
AMERIKA, Bank-Actiën					
PRUISSEN, Aand. met Lot. R. 50					
OOSTENRIJK, Metalliek	5 pCt.	82¼	82	$82\frac{1}{16}$	
Dito 1847	2½	42⅜	42⅜		
Dito 1851	2½	42⅜	$42\frac{5}{16}$		
Dito 1849	5	94¼	$94\frac{1}{16}$	$94\frac{3}{16}$	
Ween. Bank bij *Goll en C°.*		87			
Dito	4	71¼			
Letter B	5	94⅝	$94\frac{1}{16}$	$94\frac{3}{16}$	
Aand. met Loting fl. 500					
Nieuwe dito » 250		371			
NAPELS, *Cert. Roth. en Rounder* 5 pCt.					
BRAZILIE te Londen 1824	5	98½			
Dito Leening 1843	5				
Dito £ 200					
PERU	4½				
MEXICO Nieuwe	3	$25\frac{11}{16}$	$25\frac{11}{16}$	25¾	
VENEZUELA à £ 100	3½	37¼	37¼		
GRENADA à £ 100	2				
Dito Uitgestelde		9⅜	$8\frac{15}{16}$	9⅛	
ECUADOR à £ 100		4⅛			

Mexiko onbepaalde $25\frac{3}{16}$, ⅛.

Verkooporders welke heden zoo in Binnenl. als de in de meeste der vreemde effekten werden bewerkstelligt, veroorzaakte in de prijzen eene algemeene achteruitgang.

Koers van het Geld: Beleening 2½ pCt, Prolongatie 2½ pCt. Diskonto 2 pCt.

Wisselkoers.

Parijs	2/m.	*f*	56¾	Livorno	2/m.	*f*	39½
„	zigt	„	$56\frac{11}{16}$	Napels	„	„	81½
Bordeaux	2/m.	„	55⅞	Petersburg	„	„	1,86
„	½/m.	„	56⅛	Weenen	6/w.	„	32⅛
Madrid	3/m.	„	245	Augsburg	„	„	35⅜
Cadix	„	„	245	Frankfort	„	„	99¼
Seville	„	„	242	Hamburg	2/m.	„	35⅜
Bilbao	„	„	243	„	zigt	„	35⅝
Lissabon	„	„	41½	Londen	2/m	„	11,72½
Porto	„	„	41½	„	zigt	„	11,80
Genua	2/m.	„	46½	Rotterdam		„	⅛

NIEUWSTIJDINGEN, BETREFFENDE INTRESTBETALINGEN, UITLOTINGEN, GELDLEENINGEN, ENZ.

PRIJZEN VAN COUPONS EN LOSBARE OBLIGATIEN.

Metalliek	*f* 27,15 a 20	Pruissische	*f* 34¾ a —
Napelsche	- 25,30 „ —	Spaansche	- 2,46 „ —
Div. in £St.	- 11,75 „ —	Hamb. Russ.	- $36\frac{15}{16}$ „ —
Eng. Russen	- —,— „ —	Russ. in Z. R.	- 37¼ „ —
Fransche	- 56¼ „ —	„ Pap.	- $10\frac{3}{16}$ „ —
Belgische	- 56¼ „ —	Pools. in Fl.	28⅛ „ —

SPECIE-COURS.

GOUDEN SPECIEN.

Stukken à *f* 10 per Stuk	*f* 9,80 à 9,90
Oude Gerande Dukaten	» 5,60 » 5,70
Wigtige Souvereinen	» 11,80 » 11,90
» Pistolen	» 9,65 » 9,75
Stukken van 20 Francs	» 9,50 » 9,60
Baren Goud en Specien à *f* 1442,60 per Ned. ℔ fijn	11¼ à 11¾ pc.

ZILVEREN SPECIEN.

Piasters	per Stuk *f* 2,55 à 2,60
Stukken van 5 Francs	» 2,35 » 2,37
Brabandsche Kroonen	» 2,65 » 2,70
Fransche	» 2,70 » 2,75
Pruissische Daalders	» 1,75 » 1,77
Zilver 1000 à 980	*f* —,— à —,—
» 900 » 700	» 104,50 » 105,—

NEDERLANDSCHE BANK. — Opgave naar aanleiding van het kon. besluit van 9 Junij 1852 (*Staatsblad* n°. 124.)

1853.	Omloopende Bankbiljetten.	Saldo's van Rekeningen-Courant.	Munt en Muntmateriaal.
31 Januarij	*f* 81,063,270.—	*f* 19,238,374.61	*f* 98,329,942.34½
28 Februarij	» 78,482,000.—	» 26,197,913.46	» 100,936,425.82
31 Maart	77,511,055.—	» 26,721,234.47½	» 101,335,909.47
30 April	81,772,625.—	» 26,573,855.80½	» 101,830,001.72
31 Mei	79,224,975.—	» 30,934,726.63½	» 101,201,096.88
30 Junij	77,131,170.—	» 31,539,068.79½	» 100,885,395.28
31 Julij	84,671,005.—	» 20,488,674.51½	» 99,182,493.79

BADENSCHE AANDEELEN à fl. 50. — Geldleening 1840. — *Tweede Uitloting van Serien over 1853, welke heeft plaats gehad te Carlsruhe, den eersten Augustus 1853, als:*

Serie 90 141 253 412 602 870 983

De trekking der prijzen, gaande over de nommers, begrepen in bovenstaande serien, alsmede over die, begrepen in de serien, welke zijn getrokken op 1 Februarij ll., zal den eersten September aanstaande plaats hebben.

HANDELSBERIGTEN.

GRAANMARKT.

AMSTERDAM, 5 Augustus. Tarwe tot vorige prijzen aan cons. verkocht 129 ℔ Gron. *f* 310; 126 ℔ o. b. Pools. *f* 327; 127/128 ℔ witb. Pools. *f* 355, 358; 128 ℔ b. dito *f* 350; 129 ℔ Rostocker *f* 340; 128 ℔ o. Norder *f* 310.

Rogge iets hooger met veel handel, verkocht in Entr.: 119 ℔ Petersb. *f* 208; 116 ℔ Riga *f* 194; in cons.: 123 ℔ Odessa *f* 225; 121 ℔ Pruiss. *f* 225; 115 ℔ o. Gedroogde *f* 196.

Garst en Haver zonder handel.

Boekweit prijs houdend: 120, 123 ℔ Holst *f* 219, 228.

Op 9 vaten Olie in Sept. ek 69½ £. *Lijnzaad* prijshoudend: 112/13 ℔ Tangerock *f* 327½. *Raapolie* op 6/w. *f* 38; Vliegend *f* 37; 1°. Mei ek. *f* 39¼; Sept. *f* 37⅛, ¾; Oct. *f* 38¼, ⅜; Nov. *f* 39; Dec. *f* 39¼, ⅛. *Lijnolie* op 6/w. *f* 32¾; Vliegend *f* 31¾, 2. *Hennepolie* op 6/w. *f* 38; Vliegend *f* 37.

ANTWERPEN, 4 Aug. *Koffij.* St. Domingo, 3000 b. verkocht, van 1088 b. pr. *James Hickx* en 1800 b. pr. *President*, 28¾ tot 29 c. Van Brazil omstreeks 200 balen verkocht.

Graansoorten. Vorige prijzen ferm. Gedaan 150 l. Tarwe van Roumelie a *f* 11⅛ tot 11¼. Voor goede kwal. weigert men *f* 11½; binnenl. Tarwe is [illegible]. Van Rogge eene lading van Enos verkocht; prijs onbekend. Voor Galatz betaald *f* 7⅛ pr. 70 k.

Rijst. 1200 zakken Arracan Cleaned, pr. *Sea Serpent* zeilende, andermaal verkocht.

Suiker. Gedaan 796 kisten blonde Havana, pr. *Duc de Brabant.*

LONDEN, 3 Aug. *Suiker.* Weinig kooplust; toch eenige zaken tot den vollen prijs, 186 vaten en tierc. Voorraad Brazil en Havana niet vermeerderende, blijft men den vollen prijs eischen.

Koffij. Ferm, 46 a 47 s.

Rijst. Vele zaken, ferm. In veiling is verkocht de helft van 2230 balen Bengaalsche 12 s. 6 d., het overblijvende tot hooger prijzen gehouden; 2807 gonjes, 1026 zakken Java kocht, witte 12 s. 6 d. tot 13, gele 8 s. 6 d. tot 9 s. 6 d.; een partij van 9 tot 10 s.

HAMBURG, 2 Aug. *Koffij* ferm; wordt vastgehouden, mitsdien de zaken gering zijn. Brazil ord. $4\frac{7}{16}$ [illegible] sch. verkocht 4200 balen Brazil van 4⅛ tot 4⅛ sch. en [illegible] balen St. Domingo van 4½ tot 4⅝ sch.

Suiker. Veel gevraagd tot vorige prijzen. Gedaan ongeveer 500 kisten Havana bruin en blond van 14½ tot 17½ en eene lading Portorico tot 14½ mb.

NEW-YORK, 23 Junij (per *Pacific*). *Katoen.* Stil en weinig handel; de prijzen ferm. Nieuw-Orleans en Mobile med. fair to fair 11¾ a 12½ c., Uplands med. fair to fair 11¾ a 12 c. De berigten omtrent het gewas zijn voordeeliger dan die van den laatsten Steamer.

SCHEEPSTIJDINGEN.

UITGEZEILD:

TEXEL, 4 Aug. D. A. Zijlstra, Mentor, Batavia. - G. Mulder, Straat Baly, id. - L. von Kaften, Stad Dordrecht, Singapore. - D. Herderschee, Louisa Maria, Valparaiso en San Francisco. - J. N. Kliut, Wilhelmina, Suriname. - A. de Koning, Gesiena Jantina, Venetie. - A. E. Zeylinga, Agatha, Livorno.

HELVOET, 4 Aug. H. Kramer, Wampoa, Macassar. - H. P. Hulser, Stella Moris, (Hartlepool) Singapore. - J. Wanhaak, Curaçao, Fernambuck.

GEPRAAIDE SCHEPEN.

Volgens brief van kapt. J. Snoek, voerende het schip Immagonda Sara Clasina, van hier naar Californie, in dato 13 Junij, bevond hij zich toen in goeden staat zeilende op op 6° 23' N. Breedte en 21° 5' W. Lengte.

RIVIER-VAART.

AMSTERDAM, 5 Augustus in lading naar:

Keulen	D. Hoogewegh, Prins Emil.
Manheim	G. Itschert, Delphin
Ludwighaven	P. Krol, Pauline.

AMSTERDAM, 5 Aug. vertrokken:

Keulen	H. Felten, Colln N°. 1.
Urdingen & Ruhrort	C. Wansing, Vrouw Geertruida.
Weesel	J. Beijer, Jonge Wilhelmina.
Duisburg	Jh. Huverman, Elisabeth.
Dusseldorp & Neus	J. H. W. van Booven, Niederrein N°. 1
Mainz	G. Reichert, Mainz N°. 4.
Rijnhoogte.	KEULEN 3 Aug. 10 vt. 10½ dm.

KORRESPONDENTIE.

De redaktie kan onmogelijk aan de begeerte der bestendige lezers van Maas en Waal voldoen.

ADVERTENTIEN.

(3133) ONDERTROUWD: P. SMITS, *Med. Doct.*
en
G. M. H. LAGERWEY.

AMERSFOORT,
4 Augustus 1853.

Eenige kennisgeving.

(3132) Heden overleed tot onze bittere droefheid, aan de gevolgen eener beroerte, onze geliefde Moeder en Behuwdmoeder, Mejufvrouw de Weduwe T. TETTEROO, geboren C. A. VAN GILS, in den ouderdom van ruim 72 jaren, na voorzien te zijn van de H. Sacramenten der stervenden.

OOSTERHOUT,
3 Augustus 1853.

Uit aller naam,
M. VAN DER SANDEN,
R. C. Pastoor te *Breda.*

(3139)

Uit de Hand te Koop:

Een aangename **BUITENPLAATS** (zeer geschikt voor Zomer- en Winterverblijf) met hecht en sterk HUIS, KOEPEL en SCHUUR, benevens wel aangelegde PLANTSOENEN, BOOMGAARD, met vele Vruchtboomen en Moestuin, zijnde met weinig kosten te onderhouden en gelegen bij een dorp alwaar veel passage met rij- en vaartuigen bestaat. Nadere inlichtingen te bekomen ten kantore van den Notaris J. W. ROELOFFS VALK, te Nieuwer-Amstel. Brieven *franco.*

K. Willer's Kruiden-Olie heeft een weldadigen invloed op het Haar en op de Huid, die zij beide lenig houdt en voor uitdroogen bewaart. Zij is een extract van zekere Alpenkruiden, die den groei van het haar zeer bevorderen en het krachtig, glanzend en golvend maken. Niet alleen zij, die geen Haar meer hebben, maar ook die vreezen het te zullen verliezen (gemeenlijk begint het dan eerst rossig en stroef te worden), kunnen [illegible] zekerlijk de eerste plaats onder al de Pomaden en Haarolien die bekend zijn. *f* 1.50 kost de Flacon, in het **VERKOOPHUIS** en de bekende Dépôts.

Kleine Brochures, die eene nadere beschrijving, eene verzameling van Attesten en eene gebruiks-aanwijzing bevatten, worden gratis afgegeven.

Om de echte van de verschillende nagemaakte soorten te beter te onderscheiden, heeft de Heer K. Willer eene waarschuwing op een Rosa bandje om zijne Fleschjes geplakt. (3142)

DE PILLEN VAN HOLLOWAY *zyn een onfeilbaar middel tegen hoest, verkoudheden en aamborstigheid.*

Er zijn elken dag zoo vele sprekende bewijzen van de krachtdadige uitwerking der pillen van Holloway in gevallen van borstziekten, voortvloeijende zoowel uit verouderden hoest, als nieuw gevatte koude, kortademigheid enz. dat een ieder, hij zij jong of oud, die aan zulke ongesteldheden onderhevig is, dadelijk zijne toevlugt behoorde te nemen tot deze onwaardeerbare pillen, waarvan men na het gebruik de buitengewone geneeskracht zal ondervinden. Menigeen die naauwelijks meer adem kon halen, en als het ware aan den rand des grafs stond, is tot verbazing van een ieder volmaakt hersteld.

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen als volgt: *Doosjes Pillen* à *f* 0.90, *f* 2.10, *f* 3.30, *f* 7.75, *f* 15.50, *f* 23.50.

Potjes Zalf à *f* 0.90, *f* 2.10, *f* 3,30, *f* 8.15, *f* 15.90, *f* 23.90.

Zijn op franco aanvragen à contant te bekomen bij B. ADAMA, Apotheker, Heerengracht hoek Utrechtschestraat, N°. 22 te *Amsterdam*, bij A. P. MILIUS te *Utrecht*, en bij J. STRAATMAN, hoofd-depothouder te *'s Bosch*, alsmede te *Londen*, Strand 244, *Holloway's Etablishment.* (8053)

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.